

Sven Väiniö - legendaarinen urheilumies ja kauppias

Svenkka – urheilun legendaarinen monitoimija

Sven Väiniö (1891 Helsinki - 1977 Tuusula) sai urheiluun kipinän perheeltään jo lapsena. Isä teki puista sukset nelivuotiaalle ja seuraavana vuonna luistimet, joissa oli sahanterät alla. Äiti teki myöhemmin urheiluasut ja osti pojalle oikeat pikaluistimet. Poika luisteli mm. Lauttasaaren ympäri 10 kilometrin lenkkiä kymmenkunta vuotta. Äiti neuvoi menemään HNMK-urheiluseuraan vuonna 1907.

Helsingin Kauppiaitten Kauppakoulu kesti kaksi kovaa vuotta ja valmisti kauppiaan uraan. Iltapäivisin ehti luistelemaan tai juoksemaan ja öisin joutuikin sitten lukemaan. Ensimmäisen sekatavarakaupan urheilijanuorukainen osti Helsingissä jo vuonna 1912 ja kauppa kävi hyvin.

Kesät uitiin ja pelattiin palloa Ruoholahden kentällä. Hannes Kolehmainen pyysi 16-vuotiaan nuorukaisen mukaan juoksulenkeille. Niillä oli pituutta kymmeniä kilometrejä ja välillä aina intervallipyrahdyksiä. Hanneksen Amerikan ammattilaisveli Wiljam valmensi uusin opein.

Tukholman stadionilla HKV:n viestijoukkueessa Sven oli ankkurina vuonna 1913 viiden mailin juoksussa: *”Porin marssi soi ja liput liehuivat, kun tulin raketilla maaliin - kultaa tuli”*.

Sven Väiniö oli ehdolla myös vuoden 1916 Berliinin olympialaisiin, mutta I maailmansota tuli esteeksi. Luistelu tuli Helsingin Luistinkiittäjissä (HLK) etusijalle, sitä ennen hän luisteli vuosina 1907–1912 ruotsinkielisessä seurassa HSK, Helsingfors Kappskrinarklubb r.y.

Kauppias muutti Lohjalle ja oli heti puuhaamassa harjulle yleisurheilukenttää, johon tuli myös iso katsomo. Hän juoksi säännöllisesti ja oli myös urheiluseuran puheenjohtajana vuosikaudet, Greta-rouva oli naisosaston johtajana. Lohjanjärvelle tehtiin tietysti myös luistinrata.

Kauppiaspariskunta Sven ja Anna-Greta sekä tytär Anna-Liisa Väiniö muuttivat Tuusulaan Nikitinin kiinteistöön Koskenmäelle, jossa avasivat Tuusulan Talouskaupan joulukuun alussa vuonna 1936. Keski-Uusimaassa oli puffijuttu ja mainos: Tervetuloa kahvilaatuja maistamaan, uutuuksena sähköllä käypä kahvimylly.

Tulipalossa paloivat Nikitinin makasiini ja kuorma-auto, muut rakennukset onnistuttiin pelastamaan. Omaa kauppa varten ostettiin palstat Hämeentien toiselta puolelta. Sota-aikana rakentuivat makasiinit, asunto ja myymälärakennus, jossa nykyisin toimii Aurankulman kioski.

Talouskaupassa myytiin monipuolista kotitaloustavaraa. Kauppias saattoi leikata pihalla lasia ja tytöt myivät omatekoista italialaista jäätelöä kärrystä, vaimo myi sisällä esimerkiksi kangasta. Svenkka palveli asiakkaita tiskin takana kaikkiaan 57 vuotta. Viimeisinä vuosina keskittyttiin rautakauppatavaraan.

Sven Väiniö ja Talouskaupan myyjätär Irja Davidsson auton puskurilla.

Helsingin olympialaiset liikuttivat kaikkia suomalaisia – tavalla tai toisella

Helsingin olympialaisten soihtuviesti saapui Nurmijärveltä Tuusulan halki 19.7.1952. Suomalaisena erikoisuutena olympiatuleen oli liitetty Pallastunturilla Pohjolan kesäyön auringosta sytytetty tuli symboloimaan pohjolan ja etelän kansojen liittoa. Sven Väiniö oli valinnut paikallisten urheiluseurojen aktiiveista viestinviejät.

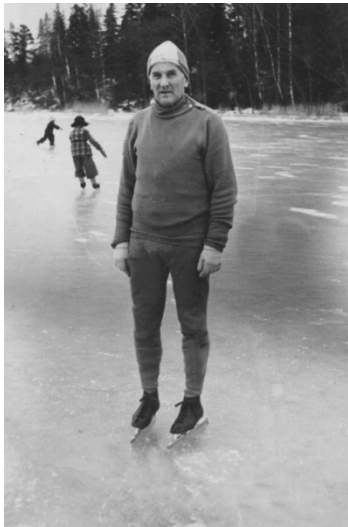
Tuusulan 20 soihdunviejää kokoontuivat ryhmäkuvaan Talouskaupan eteen.

Eturivissä vasemmalta Erkki Rajanen, Olavi Rask, Pertti Johansson, Anna-Liisa Niemi, Jorma Grönroos, Eino Moilanen, Sven Väiniö, Sirkka Hopia, Olavi Heikkilä ja Urpo Laine. Takarivissä vasemmalta Antti Keltaniemi, Sirkka Niinimäki, Jaakko Koskelainen, Kalervo Davidsson, Pirkko Mantere, Pekka Hopia, Erkki Mantere, Reino Torkkeli, Heimo Seuna ja Tapio Mäkiö.

Kunnanhallituksen puheenjohtaja, agronomi Einar Winqvist piti kauniin puheen ja torvisoittokunta soitti olympiafanfaarin satapäisen yleisön iloksi. Sven oli järjestänyt myös kovaäänislaitteet ja vastasi soihdun kuljetuksesta sekä luovutti soihdun ankkurina Helsingin pitäjän rajalla.

Urheilussa olivat kiinteät suhteet varuskuntaan. Sven Väiniö lahjoitti vuonna 1962 Varuskunnan Urheilijoille 10 000 markkaa. Vastineeksi uusulan Voima-Veikot sai käyttää varuskunnan kenttää. Vuonna 1963 Väiniö suunnitteli Paavon polun 15 km lenkin, jossa presidentti Urho Kekkonen veti kuuman sarjan aikaan 1t 50 minuuttia. Paavon Polku oli Ilmatorjuntarykmentin ja Tuusulan Voima-Veikkojen yhteinen maastolenkki Hyrylässä. Reittikartta on edelleen tallella, joten...

Oma kenttä Rusutjärvellä

Helsingin Sanomat (23.11.1963) kirjoittaa: ”Pikaluistelijoiden olympialeiri jatkuu Rovaniemellä. Sitäkin ilahduttavampaa on se, että Helsingin Luistinkiitäjät on tarttunut heti mahdollisuuksien tullen päästä tyyliharjoitteluun Rusutjärven jäälle, mikä on luistelijoiden mukaan kerrassaan peilimäisessä kunnossa.”

Rusutjärvellä oli 400 metrin rata, joka oli jäädytettyä joka talvi. Sitä hoiti seuran varapuheenjohtaja Sven Väiniö. Kentällä oli moottoripumppu kastelua varten, lämmitettävä koppi sekä valonheittimet radan valaisemiseksi. Kuumat makkarat ja kahvit olivat tapahtumapäivinä tarjolla. Talouskaupan henkilökunnalla talkoita riitti.

”Svenkan tallissa” Rusutjärvellä ovat luistelleet myös olympiakultamitalistit Clas Thunberg ja Kaija Mustonen.

Kuva: Svenka luistelemassa Rusutjärvellä 1951

Tuusulan Voima-Veikot – suunnistus tulee mukaan

Sven on kirjannut: ”Luistelu on hauskaa, mutta vuonna 1946 aloittamani suunnistukseen ihastuin ja siitä tuli tärkein harrastus iän karttuessa.”

Tuusulan Voima-Veikkojen (TVV:n) historia todistaa legendaarisen Sven Väiniön olleen lähes parikymmentä vuotta seuran puheenjohtajana, vuosina 1948 -1966. Sotien jälkeen Svenkan suuri harrastus oli suunnistus, jossa hän kilpaili lähes elämänsä loppuun asti. Svenkan omien sanojen mukaan hän ei vanhana miehenä koskaan oikein oppinut suunnistamaan, mutta ”*helpot rastivälit menin raketilla*”.

Suunnistuksen veteraanisarjojen kilpakarttoja kertyi Sven Väiniön arkistoon kymmeniä eri puolilta Suomea.

Svenka summaa: ”*Suunnistus on pettymysten ja riemujen urheilua eivätkä sen sankarit lannistu, siinä on suunnistuksen viehätys. Synnyinmaan äidin kasvot syöpyvät tavallista*

syvemmälle sieluun, karttaa ja maastoa vertailtaessa.”

Tässä hän jo lähestyi kansalliskirjailijamme kotiseururakkautta. Aleksis Kiven hautapaadessa lukee Seitsemästä veljeksestä; ”Kotomaamme koko kuva, sen ystävälliset äidin kasvot olivat ainiaaksi painuneet hänen sydämensä syvyyteen.”

IS kirjoittaa: Vielä 80-vuotiaana Svenkka oli ilmoittautunut Rastihaukkojen kilpailuun, mutta tytär houkutteli katsomaan uudelleen syntynyttä Kaivopuiston maratonia. Hän oli niitäkin juossut ja sijoittunut kerran viidenneksi. Nyt oli oikea valinta seurata ja kannustaa suurta juoksutapahtumaa; Lasse Vireniä, Mikko Ala-Leppilampea ja Seppo Tuomista. Tuohon aikaan Svenkka juoksi vielä Tuusulassa päivittäisen 10 km juoksulenkin.

Kuva: Suunnistaja-Svenkka kilpanumero rinnassa, tavaramerkkinä oli myös sininen urheiluasu.

Sven Väiniö oli urheilumies henkeen ja vereen – raketteineen kaikkineen

Edellä mainittujen suurten urheilulajien lisäksi Sven Väiniö myös pyöräili, paini, nyrkkeili ja souti. Eivätkä nämä ”urheiluhimot” olleet mitään lenkkeilyä vaan kilpailla piti. Pyöräkilpailussakin vuonna 1906 ajettiin hiekkateillä reitillä Helsinki – Hyvinkää – Tampere – Forssa – Turku - Helsinki.

Tahti oli kaikessa kova. Nuorukaisena Sven kävi uimakoulun ja sitten talvisin avantoon Kaivopuiston rantaan. Voimisteluharjoituksen hän teki Myllerin menetelmällä verryttelynä ja sitten lämmittelyksi juostiin päälle juoksulenkki. Voimistelusalilla voimisteltiin yhdessä Hannes Kolehmaisen kanssa ja sitten syönnin jälkeen oli taas mentävää tienaamaan penniä. Lohjan shakkimestaruuskin tuli vuonna 1930.

Voimaharjoittelu tuli työn avulla. Esimerkiksi niin, että Sven haki Lohjalta sementtiä 5 tonnin kuorma-autolla. Sata 50 kilon säkkiä hän heitteli lavalle käsipelillä - hyvin sujui ja kävi harjoittelusta.

”Juoksu on kaiken liikunnan suurin yhteinen tekijä. Juoksu kuuluu kaikille, ei vain lapsille”, oli Sven Väiniön mielipide.

Kuva: Sven Väiniö 80-vuotiaana. Rintapielessä on opetusministeriön myöntämä Suomen urheilun hopeinen ansiomitali kullatuin ristein.

Sven Väiniö 85-vuotta -juttu: **Urheilun hohtoa ei aika haalista.**

- MITÄPÄ vuosista, raketti on päällä vieläkin. Liukuhihnalta Sven Väiniö suoltaa urheilumuistojaan: välähdyksiä juoksuradoilta, jäästadioneilta ja rastimetsistä. Remakka nauru ja poskien hehku siivittävät urheilukonkaria 85-vuostispäivään: ”Nuorena on sytyttävä harjoittelemaan, silloin sen taitaa vanhanakin. Ja semmoinen nurkissa nuohoaminen tupakka hampaissa ei ole mistään kotoisin. Juoksijoiden pitää muistaa, että yläkroppaakin on kehitettävä ja sisäelimille parasta liikuntaa on nauru. Muista se” ja alkaa suunnitella merkkipäivä pakomatkaansa Eerikkälän urheiluopistoon. – MM.

Nappulaolympialaiset

Sven Väiniön palava into urheiluun ulottui monille aloille. Oman urheiluharrastuksen lisäksi hän oli aina valmis kannustamaan muita hyvän harrastuksen piiriin. Yksi esimerkki laajasta toiminnasta oli 1940-luvulla varuskunnan kentällä järjestetyt Nappulaolympialaiset. Keski-Uusimaassa oli 22.10.2015 juttuani Lauri Vilkon 90-vuotisjuhlasta. Myös tämä Helsingin Olympialaisten pronssimitalisti kannusti urheilemaan. Samassa jutussa pyysin muistelemaan lasten olympialaisia Hyrylän varuskunnan kentällä, josta on kuultu vain huhupuheita. Urheilutoimitus saikin Kaino Pirttilahden haastattelun Nappulaolympialaisista ja lisääkin on toivossa.

Sysäyksenä ja ainoana kirjallisena dokumenttina löytyi alla oleva lehtileike, jonka tuloslistasta löytyy monen Hyrylän pojan nimi. Sen lähetti minulle Riitta Lindström os. Saario. Hän on löytänyt sen vuonna 1953 kuolleen isänsä Emil Saarion lompakosta. Juttu kuvaa mainiosti Nappulaolympialaisten henkeä ja ansaitsee julkaisun autenttisena. Siitä selviää heti, että olympialaisia onkin ollut neljät, todennäköisesti vuosina 1946-1949.

Sven Väiniö oli primus motor niissä kaikissa. Kaiutinlaitteet ovat olleet varastoituna Tuusulan Talouskaupassa, kertoo Väiniön tyttärenpoika Pertti Heikkilä. Kaino Pirttilahti ja hänen veljensä muistavat myös Lahelan Niilo Tarvajärven olleen jossakin kisassa järjestelyissä mukana.

--- Juttu jatkuu seuraavalla sivulla olevan lehtileikkeen jälkeen - - -

Onnistuneet Nappulaolympialaiset viime sunnuntain »suuri tapaus» Hyrylässä.

Osaanottajia kilpailuissa yli puolitoistasataa ja yleisöä kentän reunustat täynnä.

Hyrylän 4. Nappulaolympialaiset suoritettiin viime sunnuntaina Hyrylässä varuskunnan urheilukentällä. Ilmojen haltia oli hieman pilvisellä ja tuulisella päällä, mutta sanottavammin se ei kisojen kulkua häirinyt. Vanhaan hyvään tyyliin oli osaanottajia runsaasti, noin puoleentoistasataa ja innostunutta yleisöä oli kentän reunustat täynnä innostamassa suosikkejaan. Vaatimattomiin suorituspaikkoihin nähden saavutettiin paljon hyviäkin tuloksia, joihin emme tässä puutu, vaan tulosluettelo kertokoon puolestaan.

Kisat aloitettiin juhlallisesti osaanottajien komealla, kilpailujen johtajan kauppias Väiniön johtamalla ohimarssilla. Tämä tapaus sai heti alkajaisiksi yleisön sydämet sykähätämään ja reipas ja innostunut mieliala vallitsi sitten koko ajan »nappuloiden» taistellessa arvokkaistmitaleista parhaansa mukaan. Tänä vuonna oli myös »tyttönappuloille» järjestetty kahdessa sarjassa juoksu-kilpailu, mutta tällä kertaa oli osanotto pieni. Kainouttako lienee?

Voittajat saivat kulta-, hopea- ja pronssimitalit, kuten olympialaisissa kuuluukin. Tyytyväisen myhäileviä olivat poikkeuksetta kaikkien niiden »nappuloiden» ilmeet, jotka saivat nousta palkintopallille mitaleitaan noutamaan. Yleisön äänestyksen perusteella saivat vielä palkintonsa kilpailujen paras poika ja tyttö. Edellisen arvon sai 2:n kulta- ja 1:n pronssimitalin saaja, J. Laurila ja jälkimmäisen Maija Saarnio. Päivän jälkimmäisen Maija Saario. Päivän suoritettiin yleisön kesken veikkauskilpailu sen kolmesta parhaasta, ja parhaiten veikkasi herra E. Saario saaden hienon täytekynän.

Kilpailujen johtaja ja järjestäjä kauppias Sven Väiniä saavutti näillä

4) Terttu Jokiniemi, 5) Marja Lemmellä, 6) Liisa Linkolampi.

Tytöt 13-v. 60 m:n juoksu: 1) Eila Salminen 10,0 sek.

Pojat 9-v. 40 m:n juoksu: 1) Sulo Sohkanen 6,9 sek., 2) R. Kekäläinen 7,0, 3) Seppo Kumpulainen 7,1.

Pojat 11 v-v. 60 m:n juoksu: 1) Reijo Falk 9,4 sek., 2) Kalevi Nastolin 9,7, 3) Vilho Kellosaari 9,7.

Pojat 13-v. 60 m:n juoksu: 1) Teuvo Ruusunen 8,7, 2) Pentti Limmonen 8,7, 3) Tapio Viira 8,8, 4) Aimo Saxelin 8,8, 5) Toivo Hellman 8,8, 6) Arto Salminen 8,9.

Pojat 13-v. pituus: 1) Seppo Vuori 414 sm, 2) Aimo Saxelin 408, 3) Antti Konkka 407, 4) Teuvo Ruusunen 407, 5) Heikki Pietilä 405, 6) Reijo Helenius 399.

Pojat 13-v. pallonheitto: 1) Tapio Viira 60,10 m, 2) Pentti Limmonen 53,85, 3) Tapio Junnila 53,40, 4) Olli Suhonen 52,85, 5) Reijo Nastolin 52,80, 6) Urpo Heikkilä 52.

Pojat 15-v. 100 m: 1) Raimo Salmi 12,7, 2) Rainer Morlin 12,8, 3) Jaakko Laine 13,4.

Pojat 15-v. pituus: 1) Rainer Morlin 4,99, 2) Jorma Grönroos 4,90, 3) Raimo Koljonen 4,85, 4) Heikki Ruiskari 4,67, 5) Jaakko Laine 4,63, 6) Juhani Kokkonen 4,62.

Pojat 15-v. kuula: 1) Rainer Morlin 13,55, 2) Jorma Grönroos 13,43, 3) Raimo Salmi 12,03, 4) Ensio Nieminen 11,34, 5) Jorma Vuorensola 11,23, 6) Tapio Paavola 10,48.

Pojat 17-v. 100 m: 1) Matti Kraft 12,5, 2) Pekka Hirvi 12,6, 3) Jaakko Laurila 12,6, 4) Urpo Kariluoto 12,8, 5) Kauko Leppioja 12,8, 6) Toivo Sainio 13.

Pojat 17-v. 800 m: 1) Jaakko Sarkamo 2,14, 2) Pertti Judin 2,15, 3) Leo Salminen 2,15,9.

Pojat 17-v. pituus: 1) Jaakko Laurila 5,60, 2) Jaakko Sarkamo 5,53, 3) Reino Korpela 5,38, 4) Pekka Hirvo 5,18, 5) Matti Kraft 5,14, 6) Pekka Åberg 5,11.

Pojat 17-v. kuula: 1) Jaakko Laurila 11,93, 2) Tapio Rajapaltio 10,62, 3) Pentti Asikanius 10,43, 4) Reino Korpela 10,17, 5) Matti Kraft 10,09, 6) Juhani Motti 9,88.

Pojat 19-v. 1500 m: 1) Kalevi Helenonen 4,30, 2) Rainer Laine 4,32, 3)

Aikalaisten tarinoita Sven Väiniöstä

Irja Davidsson (s. 1927) kertoo, että Sven järjesti myös Helsingin Luistinkiitäjien taitoluistelijoiden näytöksiä varuskunnan jääkentällä, nykyisen torin kohdalla. Irja asuu nyt Koskenmäellä ja muistelee kiitollisena Svenkkää, joka oli reiluna esimiehenä ja työkaverina Talouskaupassa pari vuosikymmentä.

Veikko Karjalainen (s. 1935) pitää Svenkkää suurena persoonana ja urheilumiehenä. Syksyisinkin lähti lenkille Paijalantietä paljain kintuin ja tiesi saavansa käänköpaikalla Lassilan talossa kahvit. Lassilan Markku oli kertonut, että mukana oli joskus leikekirja saavutuksista - ei yksi vaan peräti kolme.

Heikotkaan syysjäät eivät pidätelleet Svenkkää lähtemästä kylän kakaroiden kanssa Tuusulanjärvelle luistelemaan. Hän veteli joskus meitä perässään. Ruinaamalla sain Kaisu-siskon ostamaan minulle norjalaiset pitkäteräiset Ballangrudit. Ikäni oli silloin 15 vuotta ja pääsin mukaan Rusutjärven radalle. Elinikäinen harrastus pitkäteräisillä siitä tulikin ja myöhemmällä iällä talviluistelu sai rinnalleen kesäluistelun viisirullaisilla roller-bladeilla. Siihenkin Svenkka on syyllinen ja minä kiitollinen.

Antti Simola (s. 1942) kertoo: Kun tulin 1966 Kadettikoulusta HelltR:iin, vaihdoin suunnistusseurakseni Tuusulan Voima-Veikot. Heti ensimmäisillä kilpareissuilla tapasin myös Sven Väiniön. Veteraanisuunnistajia oli siihen aikaan olennaisesti vähemmän kuin nykyään, joten Svenkka lyhyissä housuissaan kelissä kuin kelissä herätti huomiota. Hänet kyllä tunnettiin laajalti. Hänen sitkeytensä rastien löytämiseksi myös tunnettiin kilpailujen järjestäjien joukossa. Tästä syystä monesti sai vastata kysymykseen: ”Tiedätkö tuleeko Svenkka kisoihin?”, sillä vähän tilanteesta riippuen häntä taidettiin joskus joutua odottelemaankin metsästä. Mutta kyllä häntä ja hänen sitkeyttään niin suunnistajana kuin veteraanina kunnioitettiin.

Talouskaupan naapuriin valmistui Koskenharjun kerrostalo 1971, jonne perheemme muutti. Svenkan pihamökki näkyi olohuoneemme ikkunasta. Suunnistus oli jo siihen aikaan jäänyt mutta lenkkeillä piti käydä joka päivä, samoin aamuvoimistelu kuului asiaan. Siinä pihassaan hän näytti meille nuoremmille mallia kelissä kuin kelissä pitkähihaisessa alusvaatekerrastossaan suorittaessaan kaikki hänelle tärkeät liikesarjat joka päivä. Lenkkivauhti hiipui vuosi vuodelta mutta asenne menoon säilyi loppuun saakka.

Ajokortti hänellä oli vielä voimassa näinä naapuruusvuosina. Se oli kyllä otettava huomioon, sillä aikamoisella vauhdilla hän liittyi Talouskaupan pihasta Koskenmäentien liikenteeseen.

Pertti Heikkilä ukkinsa entisen Tuusulan Talouskaupan edessä yhdessä myyjänä kolmekymmentä vuotta toimineen Irja Davidssonin kanssa 17.12.2015.

Pertti Heikkilä (s. 1953) muistelee ukkiaan. Svenkalla oli laaja tuttavapiiri myös urheilun ja liike-elämän ulkopuolella. Jo merkittävään ikään ehtineenä hän unohti uusia ajokorttinsa ja se meni reilusti vanhaksi. Tytär oli mielissään kun saadaan iäkäs autoilija pois liikenteestä. Eipä aikaakaan niin Svenkka palasi Keravalta hymyssä suin uutta ajokorttia heiluttaen. Kiitoksen saivat keravalaiset tuttavat, lääkäri Väinö Felix Lindén ja nimismies.

Ukki oli ollut terve kuin pukki koko ikänsä ja joutui vasta viimeisenä elinvuotenaan Hyvinkään sairaalaan. Kun äitini Anna-Liisa kävi isäänsä tervehtimässä, tämä oli kysäissyt: ”Mikset tuonut lenkkitosuja tullessasi, että pääsisin lenkille sairaalan maastoon?”.

Urheilu ja liikunta kuuluivat aina perhepiiriimme, ukin touhutessa lajista toiseen ja isänikin harrasti monipuolisesti urheilua. Molemmat kannustivat siinä sivussa jälkikasvua liikuntaan. Nuorena kloppina ei aina kaikkia ohjeita osannut arvostaa, mutta iän myötä ne ovat saaneet uuden painoarvon. Kuntoliikunta monin eri muodoin kuuluu viikoittaiseen ohjelmaan.

Teksti: Kotiseutuharrastaja Heikki Simola

Lähteenä Sven Väiniön arkisto/Pertti Heikkilä ja Tuusula-Seuran aikakirjat IV ja XIII sekä lukuisat aikalaisten haastattelut

Kuvien käsittely Foto Lindell